

Οι Σχέσεις Ιαπωνίας - Κίνας

Γεώργιος Οικονόμου

Η πρώτη αποστολή της Ιαπωνίας στην Κίνα ήταν το 238 μ.Χ. Από τον 7^ο αιώνα η φυλή Yamato που εκυβερνούσε το μεγαλύτερο μέρος της Ιαπωνίας, έστελνε τακτικά απεσταλμένους με δώρα στα ανάκτορα των Sui και των Tang. Η Ιαπωνία υιοθέτησε την κινεζική γραφή και Ιάπωνες μοναχοί και διανοούμενοι υιοθέτησαν τις θρησκείες της Κίνας.

Η Ιαπωνία παρέμεινε για αιώνες ένας στενός, αλλά προσεκτικός παρατηρητής του μεγάλου της γείτονα. Στις δεκαετίες του 1970 και 1980, εν μέρει λόγω ενοχών για θηριωδίες κατά την διάρκεια του πολέμου, η Ιαπωνία εβοήθησε την Κίνα να εκμοντερνιστεί. Γιαπωνέζικες εταιρείες ήσαν μεταξύ των πρώτων που επωφελήθησαν από μια αναπτυσσόμενη αγορά.

Συγχρόνως ηγέτες της Ιαπωνίας προειδοποίησαν για την επεκτατική πολιτική της Κίνας, ιδίως μετά το 2010 λόγω μερικών ακατοίκητων νησιών στην Ανατολική Σινική Θάλασσα, που η μεν Ιαπωνία αποκαλεί Senkaku και η Κίνα Diaoyu. Οι Ιάπωνες θεωρούν ότι η διαφορά δεν αποτελεί ένα μεμονωμένο φαινόμενο αλλά είναι σημάδι της ανερχόμενης δύναμης στην περιοχή.

Οι απόψεις αυτές έπεσαν σε ώτα μη ακουόντων στην Αμερική και στην Ευρώπη, οι οποίες ήσαν προσηλωμένες στα οφέλη που θα προέρχονταν από την ενσωμάτωση της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Παρ' όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια η Κινεζική επιθετικότητα στο Hong Kong, η καταπίεση στην Xinjiang όπου κατοικούν οι Ουιγούροι, και οι

πολεμικές ιαχές γύρω από την Ταϊβαν έχουν καταστήσει πολλές Δυτικές χώρες καχύποπτες. Καθώς δε εισέρχονται σε μια περίοδο ανταγωνισμού με την Κίνα, η άποψη της Ιαπωνίας λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν.

Συγχρόνως μερικοί ανώτεροι Αμερικανοί και Βρεταννοί αξιωματικοί βλέπουν ευνοϊκά την πιθανότητα να γίνουν μέλη η Ιαπωνία, και άλλα κράτη της περιοχής όπως η Νότιος Κορέα, της ομάδας Five Eyes ένα αγγλόφωνο δίκτυο μυστικών υπηρεσιών η οποία έχει συσταθεί με την προοπτική να παρακολουθεί καλύτερα την Κίνα.

Ιάπωνες παρατηρητές πιστεύουν ότι υπάρχουν τρία «θέματα» που προκαλούν ανησυχία. Το πρώτο είναι η Κινεζική υπερεμπιστοσύνη στον εαυτό της. «Πιστεύουν ότι η Δύση είναι σε παρακμή». Πιστεύουν ότι οι Κινέζοι δεν προσποιούνται όταν ισχυρίζονται ότι το πολιτικό τους σύστημα είναι ανώτερο της αμερικανικής δημοκρατίας.

Μερικοί παραβάλλουν την σημερινή πολιτική τη Κίνας με την πολιτική της Ιαπωνίας προ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Βέβαια, οι Κινέζοι δεν το αποδέχονται αλλά οι ομοιότητες είναι πασιφανείς.

Το δεύτερο είναι η μετακίνηση από την συλλογικότητα στην ατομική διακυβέρνηση από τον Xi Jinping, τον Πρόεδρο της Κίνας. Οι Ιάπωνες αξιωματούχοι πιστεύουν ότι η Κίνα προσομοιάζει περισσότερο προς την Βόρειο Κορέα επειδή βασίζεται στις αποφάσεις ενός ανδρός.

Όντως ο Πρόεδρος Χι, σύμφωνα με την άποψη αυτή μπορεί να είναι ακόμη πιο απομονωμένος από τον Kim Jong Un, τον δικτάτορα της Βόρειας Κορέας, ο οποίος εσπούδασε στην Ελβετία. Ο Χι δεν γνωρίζει καθόλου τον ελεύθερο κόσμο εν αντιθέσει με τον Kim.

Το τρίτο είναι η κατάσταση της Κινεζικής οικονομίας. Το πρόσφατο κυνηγητό μεγάλων ιδιωτικών εταιρειών καθώς και η εκστρατεία για την «ευημερία όλων» εδημιούργησε πολλά ερωτηματικά για το μέλλον της κινεζικής ανάπτυξης.

Όταν οι Κινέζοι αναζητούν ξένες επενδύσεις, όπως κάνουν τώρα, σημαίνει ότι υπάρχει πρόβλημα. Η Κινεζική υποστήριξη για υπεράκτια σχέδια μέσω του Δρόμου του Μεταξιού έχει μειωθεί, σημάδι ότι η Κινεζική οικονομία αντιμετωπίζει «σοβαρά εσωτερικά προβλήματα».

Μια επιβράδυνση της κινεζικής οικονομίας θα έχει δραστικές επιπτώσεις για την οικονομία της Ιαπωνίας: η Κίνα απορροφά το 22% των εξαγωγών της, περισσότερο από κάθε άλλη χώρα.

Οι Ιάπωνες φοβούνται επίσης μήπως η επιβάρυνση της οικονομίας οδηγήσει τον Χί να εκτρέψει την προσοχή του λαού του από την παραπαιούσα οικονομία με το να εξάψει τα εθνικιστικά πάθη για την Ταιβάν ή τις Νήσους Senkaku/Diaoyu, παρ' όλο που αρκετοί αναλυτές αμφιβάλλουν ότι ο Χί θα χρησιμοποιήσει βία για να καταλάβει την Ταιβάν. Πιστεύουν ότι ο Χί δεν θα διακινδυνεύσει την θέση του με το να οργανώσει εισβολή τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον.

Όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες, οι στρατιωτικοί τείνουν να ασχολούνται περισσότερο από τους πολιτικούς για την πιθανότητα ο Χί να χρησιμοποιήσει στρατιωτικά μέσα για να κατακτήσει την Ταιβάν. Όμως, ακόμη και αυτοί τείνουν να ανησυχούν λιγότερο από τους Αμερικανούς ομολόγους τους.

Τα σενάρια διαφέρουν ουσιαστικά. Είναι δύσκολο να δώσεις κάποιο χρονοδιάγραμμα όπως π.χ. «εντός έξι ετών» όπως ένα Αμερικανός στρατηγός εισηγήθηκε στο Κογκρέσο το 2021.

Οι Ιάπωνες παρατηρητές ανησυχούν περισσότερο για τις «γκρίζες ζώνες» παρά για την εισβολή, και συγκεκριμένα από επιθέσεις του κυβερνοχώρου μέχρι παρενοχλήσεις εντός των χωρικών υδάτων της Ταιβάν από την Κινεζική ακτοφυλακή ή την αρπαγή των νήσων πέριξ της Ταιβάν.

Οι ανησυχίες αυτές εβοήθησαν στο να αλλάξει η πολιτική της Ιαπωνίας έναντι της Κίνας. Πριν από την πανδημία, υπήρξε μια περίοδος καλών σχέσεων μεταξύ τους.

Ο τότε Πρωθυπουργός, Abe Shinzo, εφρόντιζε να ομαλοποιήσει τις σχέσεις μετά τις διαμάχες για τις νήσους Senkaku/Diaoyu, και προσκάλεσε τον Χί για επίσημη επίσκεψη τον Απρίλιο 2020. Ο Covid-19 έθεσε τέρμα στα σχέδια αυτά.

Ο νέος Πρωθυπουργός, Kishida Fumio, προσπάθησε να βαδίζει προσεκτικά, αλλά επήρε και αρκετά επιθετικά μέτρα. Το Υπουργικό Συμβούλιο περιλαμβάνει ένα νέο Υπουργό για «οικονομική ασφάλεια» με αντικείμενο την μείωση της ανάγκης εξάρτησης από την Κίνα.

Επίσης, τον Νοέμβριο ενεκρίθη κονδύλι \$6.8 δις ως επιπρόσθετος στρατιωτικός προϋπολογισμός για αγορά νέων πυραύλων και αεροσκαφών.

Το 2002 η Ιαπωνία και η Κίνα θα εορτάσουν την 50^η επέτειο της ομαλοποίησης των μεταπολεμικών τους σχέσεων. Δεν υπάρχει όρεξη για θριαμβολογίες. Το 2021 περίπου το 71% των Ιαπώνων απήντησαν ότι η

Κίνα αντιπροσώπευε «απειλή», ενώ το 2020 μόνο το 63%. Επίσης το 66% των Κινέζων είχαν αρνητική άποψη για τους Ιάπωνες από το 53% το 2020.

Οι δύο χώρες συμφώνησαν προσφάτως να καλυτερεύσουν τα επικοινωνιακά κανάλια, παρ' όλο που η Ιαπωνία δεν θα αντιπροσωπεύεται στους Ολυμπιακούς αγώνες του Πεκίνου τον Φεβρουάριο. Θα παραστεί μόνο ένας μικρός αριθμός αξιωματούχων.

Η επομένη φάση της μακράς Κινεζο-ιαπωνικής συνεργασίας θα είναι κατά πάσαν πιθανότητα τρικυμιάδης.

Η πιο πρόσφατη εξέλιξη της Σινο-Ιαπωνικής σχέσεις είναι η νέα Ασιατική εμπορική συμφωνία, η οποία αγνόησε τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η Περιφερειακή Συνολική Οικονομική Συνεργασία (Regional Comprehensive Economic Partnership ή RCEP), θα μειώσει κατά 90% και περισσότερο τους δασμούς μεταξύ 15 χωρών, κάτι που θα δώσει ώθηση στην περιοχή. Εκ των πραγμάτων θα αποκτήσει η Κίνα ένα σπουδαιότερο ρόλο στο να επιβάλλει τους κανόνες του εμπορίου στην περιοχή της Ασίας – Ειρηνικού εις βάρος των Ηνωμένων Πολιτειών.